

Výzva EÚ: Obnovte práva a hodnoty na hraniciach Európy

Ako európska občianska spoločnosť a profesijné organizácie pracujúce v oblasti azylu, migrácie, humanitárnej pomoci a ľudských práv sme šokovaní pokračujúcou humanitárnou krízou na hraniciach medzi EÚ a Bieloruskom, ktorá spôsobuje obrovské utrpenie a viedla k smrti najmenej desiatich ľudí.

Hoci plne odsudzujeme činy Bieloruska, žiadame o reakciu zo strany EÚ, členských štátov EÚ a všetkých príslušných európskych a medzinárodných organizácií, ktorá bude v súlade s právnymi záväzkami EÚ a medzinárodnými právnymi záväzkami a normami bežnej slušnosti.

V konflikte medzi EÚ a Bieloruskom, ktorý má bezpečnostný rozmer, sú ľudia uprostred krízy využívaní ako jedna zo strán konfliktu, no títo ľudia nie sú bezpečnostnou hrozbou a ani jedna zo strán by ich nemala označovať ako alebo považovať za zbraň. Všetky správy naznačujú, že je medzi nimi veľa veľmi zraniteľných osôb, vrátane tehotných žien, rodín s malými deťmi a starších alebo zranených ľudí. Sú medzi nimi ľudia, ktorí utiekli pred vojnou a prenasledovaním zo Sýrie, Jemenu, Afganistanu a Iraku a ktorí v situácii chýbajúcich možností cestovať bezpečne a legálne nemali inú možnosť. Poznávame tiež, že napriek vážnemu napätiu, ktoré medzi zainteresovanými štátmi existuje, je situácia, podobne ako mnohé iné na hraniciach EÚ, zvládnuteľná a treba k nej pristupovať s nadhľadom. Vo svete je množstvo iných, nestabilnejších krajín, ktoré čelia zložitým problémom vysídľovania s geopolitickými a bezpečnostnými rozmerkami, ktoré zahŕňajú oveľa väčší počet ľudí. To, čo potrebujeme je jasná odpoveď, ktorá zahŕňa pevnú obranu práva na azyl a práva EÚ a medzinárodného práva.

Preto navrhujeme nasledujúce spôsoby reakcie, pokrývajúce rôzne prvky krízy:

Zabezpečiť prístup k azylu na hraniciach

Podľa práva EÚ a medzinárodného práva má každý, kto žiada o azyl na hraniciach, bez ohľadu na spôsob jeho príchodu, právo podať žiadosť o azyl. Prístup k azylu v Poľsku, Litve a Lotyšsku by sa mal okamžite obnoviť podľa zákona a aj v praxi. To znamená, že všetky opatrenia, ktorých cieľom je zabrániť ľuďom v prístupe na územie EÚ a v podávaní žiadostí o azyl, musia skončiť. To zahŕňa bránenie ľuďom dostať sa na územie EÚ, a to aj použitím sily a pokynov pre pohraničnú stráž, aby ľuďom bránili a vykonávali odsuny z územia; znemožnenie podania žiadosti o azyl prostredníctvom geografických obmedzení, ktoré určujú, kde môže byť žiadosť podaná; a pokusy o odstúpenie od práva na azyl a princípu nenavrátania ("*non-refoulement*").

Zaručiť humanitárny prístup

Z krátkodobého hľadiska je nevyhnutné, aby zainteresované štáty umožnili postihnutým ľuďom humanitárny prístup, aby sa k nim mohli dostať humanitárne organizácie a poskytnúť im pomoc. Skutočnosť, že členské štáty EÚ bránia poskytovaniu pomoci na záchranu života ľuďom, z ktorých sú niektorí mimoriadne zraniteľní, je žalostná a bezohľadná. Následkom tohto prístupu môže byť aj to, že bude mať negatívne dôsledky na humanitárny prístup v kontexte vysídľovania mimo EÚ a oslabí úlohu EÚ ako dôveryhodného humanitárneho aktéra.

Ak by patová situácia pokračovala, jednou z možností, ktorá by mohla zabrániť ďalším stratám na životoch je rozhodnutie okamžite evakuovať ľudí z pohraničného regiónu do členských štátov EÚ, a to aj s využitím už existujúcich ponúk od občianskej spoločnosti, miest a náboženských skupín na prijatie týchto ľudí. Zároveň by členské štáty EÚ mali prediskutovať a dohodnúť sa na ad hoc relokačnom mechanizme pre týchto ľudí. Navrhovaná repatriácia týchto ľudí do tretích krajín na účely azylového konania je podľa medzinárodného práva a práva EÚ nezákonná a politicky nerealizovateľná.

Zrušiť nesúladne vnútroštátne právne predpisy

Situácia na vonkajšej hranici viedla k zmenám domácej azylovej legislatívy. Ako ukazuje právna analýza prijatej legislatívy v Litve, Poľsku a Lotyšsku, niektoré legislatívne zmeny nie sú v súlade s právom EÚ v oblasti azylu, so Zmluvami o EÚ, Chartou základných práv a medzinárodným právom. V Litve majú zmeny za cieľ obmedziť prístup k azylu; odstrániť ochranu pre ľudí v zraniteľných situáciách; umožniť automatické zaistenie; obmedziť prístup k účinnému prostriedku nápravy; a obmedziť prístup k podmienkam prijímania.

V prípade Poľska je nová legislatíva v priamom rozpore so zásadou *non-refoulement*, keďže umožňuje vyhostenie ľudí z Poľska aj po podaní žiadosti o medzinárodnú ochranu a bez individuálneho preskúmania, či vyhostenie vedie k porušeniu ich ľudských práv. V Lotyšsku zmeny vylučujú aby osoba prekračujúca hranicu mohla požiadať o azyl, čo znamená, že sa nerešpektuje právo žiadať o azyl a princíp *non-refoulement*. Aj keď sú niektoré novely – teoreticky – dočasné a ich uplatňovanie je geograficky obmedzené, napriek tomu riskujú inštitucionalizáciu nezákonných praktík. Žiadosť o azyl je základným právom a zásada *non-refoulement* je neodhateľným princípom, ktoré sa musia dodržiavať aj v čase núdze.

Európska komisia musí naďalej vyžadovať od členských štátov, aby odstránili tie časti svojej legislatívy, ktoré porušujú právo EÚ. Základnou podmienkou každej podpory z EÚ by mal byť súlad s právom EÚ. Ak členské štáty odmietnu rešpektovať právo EÚ a medzinárodné právo, treba zvážiť konanie o porušení povinnosti a disciplinárne opatrenia.

Postaviť sa proti represii voči občianskej spoločnosti, médiám a právnikom

Situácia na hraniciach EÚ vyvolala snahu členských štátov zastrašiť a potlačiť nezávislú občiansku spoločnosť, médiá a právnikov, ktorí sa snažia reagovať v súlade s ich profesionálnymi rolami. Činnosti zamerané na poskytovanie humanitárnej a právnej pomoci ľuďom na hraniciach nesmú byť kriminalizované. Zákaz prístupu občianskej spoločnosti a novinárov do pohraničných zón nielenže ponecháva ľudí bez podpory, ale má aj dôsledky pre prácu nezávislej občianskej spoločnosti a médií mimo Európy. Je nevyhnutné, aby situáciu v pohraničnej oblasti monitorovali nezávislí aktéri, aby sa zabezpečilo dodržiavanie práva EÚ a medzinárodného práva. Násilné činy treba odsúdiť a vyšetriť.

Postaviť spoluprácu s tretími krajinami na dodržiavaní ľudských práv a transparentnosti

V súčasnosti sa EÚ proaktívne snaží dosiahnuť dohody s tretími krajinami, aby zabránila ľuďom prichádzať na hranice EÚ, alebo aby prijali späť svojich štátnych príslušníkov. Musí sa zabezpečiť, aby každá dohoda s tretími krajinami, ako je Irak, Turecko alebo Libanon, bola v súlade s medzinárodnými normami v oblasti ľudských práv, počnúc právom opustiť krajinu a záväzkami vyplývajúcimi z princípu *non-refoulement*. S cieľom umožniť demokratickú zodpovednosť nad dohodami, ktoré EÚ uzatvára s tretími krajinami by mal byť obsah všetkých dojednaní verejne dostupný a Európsky parlament by mal zohrávať zmysluplnú úlohu pri monitorovaní týchto dohôd. Malo by sa zaručiť aj nezávislé monitorovanie a podpora pre tých, ktorí sú navracaní.

EÚ a jej členské štáty musia reagovať na krízu na hraniciach v súlade so svojimi medzinárodnými a právnymi záväzkami. Súčasný politický a právny rámec, ak sa uplatňuje, poskytuje všetky prvky na riešenie tejto situácie na základe práva, pokojne a dobre riadeným spôsobom. Znepokojuje nás správa o pripravovaných návrhoch, ktoré môžu umožniť neodôvodnené odchýlky od práva EÚ a medzinárodného práva.

Signatári:

- 11.11.11.
- A Buon Diritto Onlus
- A.S.G.I. - Associazione per gli Studi Giuridici sull'Immigrazione
- ACT Alliance EU
- Action Aid International
- ActionAid Italy
- ActionAid Spain
- aditus foundation
- Amnesty International
- Andalucía Acoge
- ARCI (Associazione Ricreativa e Culturale Italiana)
- Association for Economic Consultations for Immigrants and Refugees (ACEIR)
- ASSOCIATION ODNOS
- AsyLex
- asylkoordination österreich
- Asylrättscentrum – Swedish Refugee Law Center
- BRD-Sweden
- Brot für die Welt
- Bundesverband Netzwerke von Migrantenorganisationen e.V. (NeMO) Germany
- Caritas Europa
- CEAR
- Centro Astalli
- Centrum pre výskum etnicity a kultúry
- Church of Sweden
- CIR
- CIRÉ (Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers)
- Concord Italy
- Conselho Português para os Refugiados (CPR)
- Convive-Fundación Cepaim
- Cordaid
- Danish Refugee Council (DRC)
- Defence for Children – ECPAT Netherlands
- Der Paritätische Gesamtverband
- Diakonie Austria
- Dutch Council for Refugees
- ECRE
- Entreculturas
- Estonian Refugee Council
- Eurochild
- EuroMed Rights
- European Center for Constitutional and Human Rights
- European Network on Statelessness
- fairness-asyl
- FARR - the Swedish Network of Refugee Support Groups
- Fédération de l'entraide protestante
- Federation of Protestant Churches in Italy (FCEI)
- Finnish Ecumenical Council
- Finnish Refugee Advice Centre
- FOCSIV- Italian federation Christian organisations of international voluntary service

- Forum for Equitable Development (Slovenia)
- Forum réfugiés-Cosi
- France terre d'asile
- Geloof en Samenleving (de Remonstranten)
- German Caritas Association
- Global Call to Action Against Poverty (GCAP) Europe
- Greek Forum of Refugees
- HIAS Europe
- HIAS Greece
- Hungarian Helsinki Committee
- I.C.S. (Conorzio Italiano di Solidarietà)
- ICMC Europe/SHARE network
- IGLESIA EVANGELICA ESPAÑOLA
- ILGA-Europe
- Immigrant Council of Ireland
- Institut Emma - center for victims of violence
- Institute Circle, Slovenia
- International Rescue Committee
- Intersos
- IPSIA ACLI
- Irish Refugee Council
- Ivorian Community of Greece
- JRS Europe
- La Coordinadora de Organizaciones para el Desarrollo
- Legambiente
- Liga za ljudské práva/Human Rights League
- Lunaria
- Mareena
- Médecins du Monde International Network
- Medici per i Diritti Umani (MEDU)
- Missing Children Europe
- Mosaico azioni per i rifugiati
- New Women Connectors
- NOAS
- Norwegian Refugee Council
- Nadácia Milana Šimečku / Milan Šimečka Foundation
- Ocalenie Foundation
- OMEP
- Open Society European Policy Institute (OSEPI)
- OPU - Organisation for Aid to Refugee
- Oxfam International
- Passerell
- PIC – Legal centre for the protection of human rights and the environment
- PICUM
- PRO ASYL
- Red Acoge (Spain)
- Refugees Welcome Italia
- Safe Passage International
- Save the Children
- she4she
- Slovene Philanthropy - Association for Promotion of Volunteering

- Slovenská katolícka charita / Caritas Slovakia
- Stop Mare
- Swiss Refugee Council
- Symbiosis-School of Political Studies in Greece, Council of Europe Network
- UNITED for Intercultural Action Campaign secretariat Fortress Europe No More Deaths
- Vluchtelingenwerk Vlaanderen
- World Hazara Council (WHC)